

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ
ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ

τέως καθηγητοῦ Πανεπιστημίου

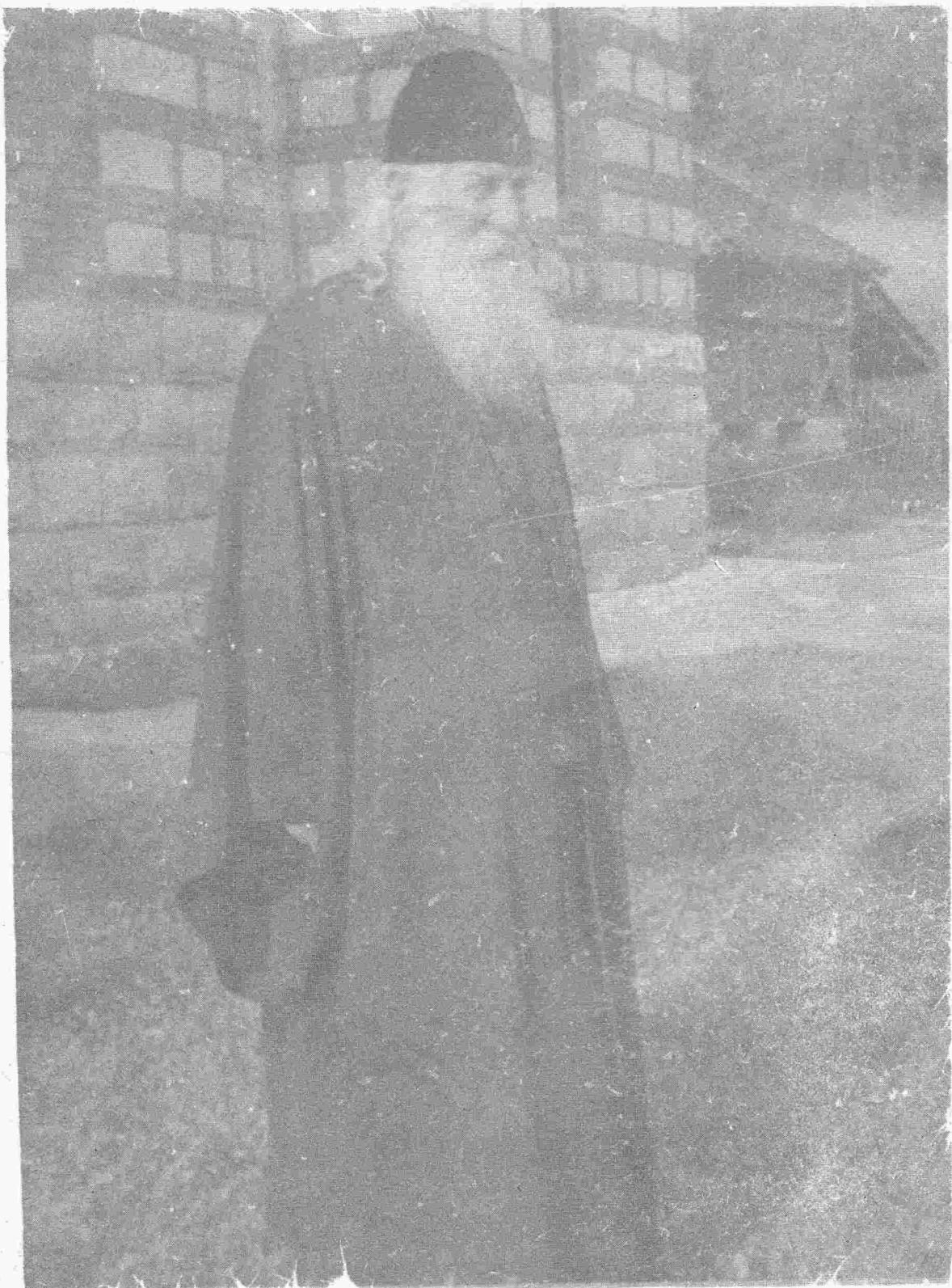
ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΜΕΛΕΤΩΜΕΝΗΝ
«ΜΕΓΑΛΗΝ ΣΥΝΟΔΟΝ»
ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

· Υπόμνημα

πρὸς τὴν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας
τῆς Σερβικῆς Ὀρθοδόξου Ἑκκλησίας

Μετάφρασις ἐκ τῆς Σερβικῆς

ΑΘΗΝΑΙ 1977.



Ιουστῖνος Πόποβιτς

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Εξ ἀφορμῆς τῆς σχεδιαζομένης
συγκλήσεως τῆς «Μεγάλης Συνόδου
τῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας»*

Πανιερώτατε,

Προσφάτως ἐπραγματοποιήθη ἐν Σαμπεζύ τῆς Γενεύης ἡ «Πρώτη Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξη Διάσκεψις» (21-28 Νοεμβρίου 1976). Λαβών εἰς χεῖρας και μελετήσας τὰ Πρακτικὰ καὶ τὰς Ἀποφάσεις τῆς Διασκέψεως ταύτης, δημοσιευθείσας υπὸ τῆς «Γραμματείας ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας» ἐν Σαμπεζύ Γενεύης, αἰσθάνομαι τὴν εὐαγγελικὴν ἀνάγκην, δπως, κατὰ τὴν συνείδησίν μου, ώς μέλος τῆς Ἀγίας καὶ Καθολικῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας, καίτοι δ ἐλάχιστος ἐκ τῶν λειτουργῶν Αὐτῆς, ἀπευθυνθῶ διὰ τοῦ παρόντος ἱκετευτικοῦ ὑπομνήματός μου πρὸς τὴν Ὅμετέραν Πανιερότητα καὶ δι' Ὅμδων πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ὁρθοδόξου Σερβικῆς Ἑκκλησίας, ἀναφέρων τὰς διαπιστώσεις καὶ παρατηρήσεις μου ώς πρὸς τὴν προετοιμασίαν τῆς ἐν λόγῳ μελλούσης Συνόδου. Παρακαλῶ τὴν Ὅμετέραν Πανιερότητα καὶ τοὺς λοιποὺς Πανιερωτάτους Ἀρχιερεῖς, δπως μετ' εὐαγγελικῆς ἀγάπης καὶ προσοχῆς ἀκούσητε τὴν φωνὴν ταύτην μιᾶς ὁρθοδόξου συνειδήσεως, τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' δ-

* Ὁ Ἀρχιμανδρίτης π. Ἰουστῖνος Πόποβιτς, νῦν πνευματικὸς τῆς Μονῆς Τσέλιε παρὰ τὴν πόλιν Βάλιεβο ἐν Σερβίᾳ, ἔστειλε τὸ παρὸν Ὅπομνημα μέσω τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως, τοῦ Ἱερωτάτου Ἐπισκόπου Σάμπατς καὶ Βάλιεβο κ. Ἰωάννου, εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Σερβικῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας, τῇ 7ῃ Μαΐου 1977, πρὸς περαιτέρω εὐαγγελικὴν ἀρμοδιότητα καὶ εὐθύνην. Τὸ κείμενον τοῦ Ὅπομνήματος ἐδημοσιεύθη ἡδη εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην εἰς τὴν ρωσικήν, εἰς τὴν ἀγγλικὴν καὶ εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν, ἐπίκειται δὲ καὶ ἡ τύποις ἔκδοσις τοῦ σερβικοῦ πρωτοτύπου. Ἐνταῦθα, ἰδού, παραδίδεται εἰς τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος καὶ ἡ εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετάφρασις, πρὸς πληροφόρησιν καὶ ἐνημέρωσιν τοῦ εὐσεβοῦς καὶ φιλοχρίστου πληρώματος τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἄλλων ἑλληνοφάνων κατὰ τόπους ὁμοδόξων Ἑκκλησιῶν, ώς καὶ παντὸς ἐνδιαφερομένου ἑλληνοφάνου ἢ ἑλληνομαθοῦς ὁρθοδόξου χριστιανοῦ, ἐπὶ τῶν ὑπευθύνων θεολογικῶν ἀπόψεων τοῦ συγγραφέως τοῦ Ὅπομνήματος ώς πρὸς τὸ σοβαρώτατον καὶ φλέγον ζήτημα τῆς συγκλήσεως μιᾶς Πανορθοδόξου Μεγάλης Συνόδου κατὰ τὸ προσεχὲς μέλλον.
— Σημείωσις τοῦ μεταφραστοῦ.

σον ἡ φωνὴ αὐτῇ, δόξα τῷ Θεῷ, σήμερον οὐδόλως εἶναι μία, οὕτε εἶναι ἀπομονωμένη εἰς τὸν ὀρθόδοξον κόσμον προκειμένου περὶ τῆς ἐν λόγῳ μελλούσης Συνόδου.

1.

Νέον Θεματολόγιον καὶ νέα μεθοδολογία τῆς προπαρασκευῆς

Ἐκ τῶν *Πρακτικῶν καὶ τῶν Ἀποφάσεων αὐτῆς τῆς νῦν δνομαζομένης «Πρώτης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως»*, λαβούστης χώραν, — ἀγνοῶ διὰ ποῖον λόγον, — ἐν Γενεύῃ, δπου μόλις δλίγαι ἑκατοντάδες ὀρθοδόξων ὑπάρχουν, φαίνεται, δτι αὐτῇ ἔχει ἀποφασίσει καὶ ἐτοιμάσει ἕνα καινουργῆ κατάλογον τῶν θεμάτων διὰ τὴν μέλλουσαν «Μεγάλην Σύνοδον» τῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας. Ἡ ἐν λόγῳ πρόσφατος Διάσκεψις δὲν ὑπῆρξε πλέον μία ἐκ τῶν λεγομένων «Πανορθοδόξων Διασκέψεων», δπως ἥσαν αἱ Διασκέψεις τῆς Ρόδου καὶ αἱ μετ' αὐτάς, οὕτε πάλιν ὑπῆρξεν ἡ οὕτω καλούμενη «Προσύνοδος», διὰ τὴν δποίαν μέχρι πρό τινος εἰργάζοντο, ἀλλ' ἥτο ἡ «Πρώτη Προσυνοδικὴ Διάσκεψις», εἰσερχομένη πλέον εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀμέσου προετοιμασίας τῆς πραγματοποίησεως τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἡ Διάσκεψις αὐτῇ δὲν εἰργάσθη πλέον βάσει τοῦ προτέρου «Καταλόγου θεμάτων», δρισθέντος εἰς τὴν Α' Πανορθόδοξον Διάσκεψιν τῆς Ρόδου τῷ 1961, καὶ παραμείναντος ὑπὸ ἐπεξεργασίαν μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1971, ἀλλὰ προέβη εἰς «ἀναθεώρησιν» ἐκείνου καὶ καθώρισε νέον, ἴδικόν της, «Κατάλογον θεμάτων» διὰ τὴν Σύνοδον. Ἐν τούτοις φαίνεται, δτι οὕτε αὐτὸς εἶναι ὁ τελικὸς κατάλογος, ἀλλ' ἐνδέχεται μᾶλλον νὰ ὑποστῇ καὶ αὐτὸς ἀλλαγὴν τινα ἢ νὰ συμπληρωθῇ. Ἡ Διάσκεψις ἔχει περαιτέρω ἀναθεωρήσει καὶ τὴν ἔως προσφάτως τηρουμένην «μεθοδολογίαν» ἐπεξεργασίας καὶ τελικῆς προετοιμασίας τῶν θεμάτων διὰ τὴν Σύνοδον, συντομεύσασα τὴν δλην «διαδικασίαν», λόγῳ τῆς καταφανοῦς σπουδῆς καὶ βίας ὠρισμένων πρὸς σύγκλησιν τῆς Συνόδου δσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον. Διότι, κατὰ τὴν κατηγορηματικὴν δήλωσιν τοῦ προεδρεύσαντος εἰς τὴν Διάσκεψιν ταύτην μητροπολίτου Χαλκηδόνος Μελίτωνος, τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἄλλοι τινὲς ἐπείγονται, ἵνα «τὸ ταχύτερον συγκληθῇ» καὶ πραγματοποιηθῇ ἡ μέλλουσα Σύνοδος. Ἡ Σύνοδος, λέγεται, πρέπει νὰ εἶναι «βραχείας διαρκείας», νὰ ἀπασχοληθῇ «μὲ περιωρισμένον ἀριθμὸν θεμάτων», καὶ ἀκόμη, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Μελίτωνος, «ἡ Σύνοδος πρέπει νὰ ἐγκύψῃ εἰς φλέγοντα προβλήματα παρακωλύοντα τὴν δμαλήν λειτουργίαν τοῦ συνειρμοῦ τοῦ συστήματος τῶν τοπικῶν Ἑκκλησιῶν ὡς μιᾶς ἐνιαίας Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας...» (*Πρακτικά*, σ. 55). — Ταῦτα πάντα θέτουν ἐνώπιον ήμῶν τὸ ἐρώτημα: Τί πρέπει νὰ σημαίνουν δλα αὐτά; Πρός τι δὲ αἱ ἐσπευσμέναι αὗται ἐνέργειαι; Καὶ ποῦ δδηγοῦν αὐταί;

2.

**Συνοπτική ιστορική ἐπισκόπησις
τῶν κατὰ τὸν 20ὸν αἰῶνα γενομένων
σχεδίων καὶ προετοιμασιῶν πρὸς συγκρότησιν
οἰκουμενικῆς Συνόδου**

Τὸ ζήτημα τῆς προετοιμασίας καὶ τῆς συγκροτήσεως νέας «Οἰκουμενικῆς Συνόδου» τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας οὗτε νέον οὕτε πρόσφατον εἶναι κατὰ τὸν παρόντα ἡμέτερον αἰῶνα τῆς Ιστορίας τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ θέμα ἀνεκινήθη ἥδη ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Μελετίου Μεταξάκη, — γνωστοῦ ὡς ὑψηλόφρονος «μοντερνιστοῦ» καὶ μεταρρυθμιστοῦ, ἐξ οὗ καὶ σχισματοποιοῦ ἐν τῇ Ὁρθοδόξᾳ, — καὶ δὴ εἰς τὸ ὑπ’ αὐτοῦ συγκληθὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ ἔτος 1923 οὗτῳ καλούμενον «Πανορθόδοξον Συνέδριον»¹. (Τότε εἶχε γίνει πρότασις νὰ συγκληθῇ ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἰς τὴν πόλιν Niš τῆς Σερβίας τῷ 1925, ἀλλ’ ἵσως ἐπειδὴ ἡ Niš — ἡ ἀρχαία Naissus, ἡ γενέτειρα τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου — δὲν εὑρίσκεται «εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», διὰ τοῦτο μᾶλλον δὲν ἐπραγματοποιήθη ἐκεῖ ἡ Σύνοδος. Πάντως, φαίνεται γενικῶς, διτὶ ἡ Κωνσταντινούπολις διεκδικεῖ τὸ μονοπώλιον δλῶν τῶν «πανορθόδοξων» συνελεύσεων: τῶν «συνεδρίων», τῶν «διασκέψεων», τῶν «προσυνόδων» καὶ τῶν «συνόδων»). — Κατόπιν τούτου ἐπραγματοποιήθη ἐν ἔτει 1930 εἰς τὴν Μονὴν Βατοπεδίου τοῦ Ἀγίου Ὄρους ἡ λεγομένη «Προκαταρκτικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν». Αὕτῃ ὅρισε τόν «κατάλογον τῶν θεμάτων τῆς μελλούσης ὁρθοδόξου Προσυνόδου», ἡ ὁποία Προσύνοδος θὰ ὀδήγη περαιτέρω εἰς τὴν σύγκλησιν τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου².

Μετὰ τὸν B' παγκόσμιον πόλεμον ἥλθεν εἰς τὸ προσκήνιον ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀθηναγόρας καὶ συνεκάλεσε τὰς ἐν Ρόδῳ «Πανορθόδοξους Διασκέψεις». Ἡ πρώτη ἐξ αὐτῶν, ἡ ὁποία ἔγινε τῷ 1961, ἀνεκίνησε καὶ πάλιν τὸ θέμα τῆς προετοιμασίας τῆς «Πανορθόδοξου Συνόδου», ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν νὰ γίνῃ προηγουμένως μία «Προσύνοδος», καὶ ἐνέκρινε τὸν ὑπὸ τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑποβληθέντα τότε ἔτοιμον «Κατάλογον θεμάτων» διὰ τὴν Προσύνοδον. Εἶναι ὁ γνωστὸς «Κατάλογος θεμάτων τῆς Ρόδου»: δκτὼ μεγάλα κεφάλαια, περιέχοντα τεσσαράκοντα περίπου κύρια θέματα καὶ διπλάσιον ἀριθμὸν παραγράφων καὶ ὑποπαραγράφων³. Μετὰ τὰς ἐφεξῆς Διασκέψεις τῆς Ρόδου, τὴν B'

1. Βλ. Πρακτικὰ καὶ ἀποφάσεις τοῦ ἐν Κων/λει Πανορθόδοξου Συνεδρίου (10 Μαΐου — 18 Ιουνίου 1923), ἐν Κωνσταντινουπόλει 1923.

2. Βλ. Πρακτικὰ τῆς Προκαταρκτικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἀγίων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς συνελθούσης ἐν τῇ ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ἱερῷ Μεγίστῃ Μονῇ τοῦ Βατοπεδίου (8 — 23 Ιουνίου 1930), ἐν Κωνσταντινουπόλει 1930.

3. «Οτι δ «Κατάλογος» οὗτος τῆς Ρόδου εἶχεν ἔτοιμασθη ἐκ τῶν προτέρων ὑπὸ μιᾶς ἐπιτροπῆς τῶν θεολόγων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ δτὶ ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Συνόδου τῆς Κων/πόλεως, τοῦτο φαίνεται σαφῶς ἐκ τῶν «Κειμένων καὶ Πρακτικῶν τῆς A' Πανορθόδοξου Διασκέψεως τῆς Ρόδου (κδ' Σεπτεμβρίου — α' Ὀκτωβρίου 1961)», ἐκδοθέντων ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν ἔτει 1967.

(1963) και τὴν Γ' (1964), ἡκολούθησεν ἡ «Διάσκεψις τοῦ Βελιγραδίου» τῷ 1966. Αὗτη κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπωνυμάσθη «Τετάρτη Πανορθόδοξος Διάσκεψις»,⁴ ὅστερον δὲ ὑπεβιβάσθη ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸ ἐπίπεδον «Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς», διὰ νὰ καταλάβῃ ἀντ' αὐτῆς τὴν θέσιν καὶ τὴν ὀνομασίαν τῆς «Τετάρτης Πανορθοδόξου Διασκέψεως» ἡ ἐπομένη διάσκεψις, λαβοῦσα χώραν ἐπὶ τοῦ «ἔδαφους» τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως (εἰς τὸ «Ὀρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου» ἐν Σαμπεζὺ Γενεύης) τὸ ἔτος 1968. Εἰς αὐτὴν τὴν Δ' Διάσκεψιν τῆς Γενεύης ἐσπεύσαν οἱ ὄργανωται αὐτῆς, μᾶλλον ὡς ἔξ ἀνυπομονησίας, δπως συντομεύσουν τὴν πρὸς Οἰκουμενικὴν Σύνοδον πορείαν τῶν, διὸ καὶ λαβόντες εἰς χεῖρας τὸν ὑπέρογκον καὶ ἀσυνάρτητον Κατάλογον τῆς Ρόδου (κατασκεύασμα, σημειωθήτω πάλιν, αὐτῶν τῶν ἴδιων, οὐχὶ ἐτέρου τινός), ἐπέλεξαν καὶ ἔχωρισαν ἔξ αὐτοῦ «τὰ πρῶτα ἔξ θέματα» πρὸς συντομωτέραν ἐπεξεργασίαν, ὅρισαν δὲ ἐν ταύτῳ καὶ νέαν «διαδικασίαν» ἐργασίας καὶ προετοιμασίας. Εὐκαιρίας δοθείσης, ἐσχηματίσθη τότε καὶ ἐν νέον σῶμα, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπή». Αὗτη θὰ ἐφρόντιζε περὶ τοῦ «συντονισμοῦ» τῆς ἐπεξεργασίας τῶν θεμάτων. Ταυτοχρόνως συνεστήθη καὶ ἡ «Γραμματεία ἐπὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Συνόδου», δηλαδὴ διωρίσθη εἰς τὴν πραγματικότητα ὑπὸ τῆς Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς ἐπίσκοπος τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ως γραμματεύς, ἔχων ἔδραν τὸ εἰρημένον Κέντρον ἐν Σαμπεζὺ Γενεύης, ἐνῷ ἀπερρίφθησαν αἱ προτάσεις περὶ ἐντάξεως καὶ συμμετοχῆς καὶ ἄλλων ὀρθοδόξων μελῶν, προερχομένων ἐκ τῶν ὑπολοίπων ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν, εἰς τὴν ἐν λόγῳ «Γραμματείαν». Ἡ «Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπή» καὶ ἡ Γραμματεία ἐπραγμάτωσαν τὴν συνεδρίαν τῶν, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰς τὸ αὐτὸν Κέντρον τῆς Γενεύης, κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1971. Εἰς τὴν συνέδριαν αὐτὴν ἐθεωρήθησαν ἀπὸ κοινοῦ αἱ ὑποβληθεῖσαι ἔτοιμοι εἰσηγήσεις ἐπὶ τῶν μνημονευθέντων ἔξ θεμάτων, «ἐνηρμονίσθησαν» καὶ «ἐνεκρίθησαν» πρὸς δημοσίευσιν εἰς περισσοτέρας γλώσσας. Δημοσιευθεῖσαι δέ, συνήντησαν — ως καὶ δὴ γενικῶς ἡ μέχρι τότε ἐργασία ἐπὶ τῆς προετοιμασίας τῆς Συνόδου καὶ τῶν θεμάτων αὐτῆς — αὐστηράν μέν, ἀλλ' ὀρθὴν κριτικὴν ἐκ μέρους τῶν ὀρθοδόξων θεολόγων. Αἱ γενόμεναι κριτικαὶ αὗται τῶν ὀρθοδόξων θεολόγων (εἰς τὰς ὅποιας ἀνήκει καὶ τὸ σχετικὸν Ὑπόμνημά μου, ἀπευθυνθὲν ὑπὸ ἐμοῦ, ἀρχὰς Μαΐου 1971, διὰ τῆς Ὑμετέρας Πανιερότητος πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας, ἐπιδοκιμασθὲν καὶ ὑποστηριχθὲν ὑφ' Ὑμῶν, κατόπιν δὲ καὶ ὑπὸ ἀρκούντως ἀξιολόγου ἀριθμοῦ ἐπιφανῶν ὀρθοδόξων θεολόγων, οὕτως ὥστε νὰ δημοσιευθῇ τοῦτο εἰς περισσοτέρας γλώσσας καὶ χώρας τοῦ ὀρθοδόξου κόσμου)⁵ φαίνεται δτι ἐπέδρασαν, ὥστε ἡ ἀπόφασις τῆς

4. Βλ. τὸ ἐπίσημον δελτίον τῆς Σερβικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, *Glasnik* («Κῆρυξ»), 1966, ἀριθ.

10. Ἐπίσης «Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας», ὑπὸ Ἰωάννου Καρμήρη, τόμ. Β', Graz 1968², σσ. 1110—1123, ἐνθα δημοσιεύονται αἱ ἀποφάσεις «τῆς Δ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως τοῦ Βελιγραδίου».

5. Εἰς τὴν Ἐλληνικὴν γλῶσσαν ἐδημοσιεύθη τὸ Ὑπόμνημά μου τοῦτο εἰς διάφορα περιοδικά τῶν Ἀθηνῶν, καθὼς ἐπίσης εἰς ἴδιαίτερον τευχίδιον (ἐν Ἀθήναις 1971). Ρωσικὴ μετάφρασις ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ περιοδικὸν *Vestnik RSHD* (Messenger de l' Action Chrét. des Etudiants Russes), ἀρ. 100, Παρίσιοι - Νέα Υόρκη 1971, καὶ γαλλικὴ μετάφρασις εἰς τὸ περιοδικὸν *Contacts* ἐν Παρισίοις, ἀρ. 76, 1971.

προμνημονευθείσης *Προπαρασκευαστικής Έπιτροπής* και τῆς *Γραμματείας* περὶ τῆς ταχείας συγκλήσεως τῆς «Πρώτης Προσυνοδικής Πανορθοδόξου Διασκέψεως» κατὰ τὸ ἔτος 1972 εἰς τὴν Γενεύην, πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ Καταλόγου τῆς Ρόδου, νὰ μὴ πραγματοποιηθῇ ἐντὸς τῆς τακτῆς προθεσμίας, ἀλλ’ ἀρκούντως καθυστερημένως, καὶ μάλιστα μόλις προσφάτως.

Καὶ ἴδού, αὕτη ἡ «Πρώτη Προσυνοδική Διάσκεψις» ἐπραγματοποιήθη λοιπὸν μόλις τὸν Νοέμβριον 1976 (ἐπὶ τοῦ «ἔδαφους» καὶ πάλιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰς τὴν Γενεύην, δπου οἱ ὀρθόδοξοι πιστοὶ εἶναι ἐλάχιστοι). Ὁπως δὲ φαίνεται ἐκ τῶν νεωστὶ δημοσιευθέντων (κείμενον πολυγραφημένον) *Πρακτικῶν* καὶ *Ἀποφάσεων* τῆς Διασκέψεως, τὰς ὁποίας, καθὼς εἴπον, ἐμελέτησα, αὕτη «ἀνεθεώρησε» τὸν Κατάλογον τῆς Ρόδου κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον: αἱ συμμετασχοῦσαι ἀντιπροσωπεῖαι ἐψήφισαν διὰ τῶν ἐπιτροπῶν τῶν δέκα μόνον θέματα διὰ τὴν μέλλουσαν Σύνοδον (εἰς τὰ ὅποια συμπεριελήφθησαν μόνον τρία ἐξ ἑκείνων τῶν προηγουμένων ἔξ θεμάτων!), ἐνῷ ἀλλὰ τριάκοντα περίπου θέματα, μὴ ψηφισθέντα δύοφωνως, «παραπέμπονται εἰς τὴν ἴδιαιτέραν μελέτην τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν» ὡς «προβληματολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας» (κατ’ οὓςίαν δμως ἐντελῶς ξένη πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν), οὓς τως δῆστε καὶ τὰ θέματα ταῦτα δύνανται «νὰ τύχωσι μελλοντικῆς διορθοδόξου ἔξετάσεως» καὶ νὰ ἐνταχθοῦν ἵσως εἰς τὸν νέον τοῦτον Κατάλογον (*Πρακτικά*, σσ. 186–188). Ἡ Διάσκεψις αὕτη, ὡς εἴπομεν ἥδη, ἤλλαξεν ἐπίσης τὴν «διαδικασίαν» καὶ τὴν «μεθοδολογίαν» τῆς ἐπεξεργασίας τῶν θεμάτων — ἀρα καὶ τῆς προπαρασκευῆς τῆς Συνόδου, ὡς πρὸς τὴν ὅποιαν, ἐπαναλαμβάνω, ἀγωνίζονται οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀλλαχοῦ ὀργανωταὶ της, δπως συγκληθῆ «τὸ ταχύτερον δυνατόν» καὶ γίνη «βραχείας διαρκείας». Ἔξ δλων δμως αὕτῶν φαίνεται σαφῶς εἰς ἔκαστον νηφάλιον ὀρθόδοξον Χριστιανόν, μάλιστα δὲ εἰς τὸν ὀρθόδοξον θεολόγον, δτι ἡ *Πρώτη Προσυνοδική Διάσκεψις* οὐδὲν τὸ πραγματικῶς νέον καὶ οὐσιαστικὸν ἔχει πράξει ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλὰ συνεχίζει μόνον τὴν δημαγωγίαν τῶν πρὸ αὐτῆς διασκέψεων, παρασύρουσα καὶ αὐτὴ πολλὰς ὀρθοδόξους ψυχάς καὶ συνειδήσεις εἰς νέους λαβυρίνθους φιλοδοξιῶν ὀρισμένων ἀνθρώπων, πρὸς χάριν τῶν ὅποιων φιλοδοξιῶν καὶ ἐτοιμάζεται κυρίως, ὡς φαίνεται, ἥδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1923 Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, τῆς πρὸς αὐτὴν πορείας σήμερον ἐπιταχυνομένης καὶ συντομευομένης.

3.

Τὸ θεματολόγιον τῆς μελετωμένης Συνόδου ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ θέματος τῶν μέχρι τοῦδε ἀγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων

«Ολη αὕτη ἡ μέχρι τοῦδε παρουσιαζομένη «προβληματικὴ» καὶ «προβληματολογία» περὶ τὰ «θέματα» τῆς μελλούσης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ ἀστάθεια καὶ τὸ εὐμετάβλητον τῶν τρόπων τῆς ἔξευρέσεως, τῆς διατυπώσεως καὶ τῆς τεχνητῆς «καταλογογραφήσεως» αὐτῶν, ἐπειτα δέ, ὡς ἐκ τούτου, αἱ ἀλλεπάλληλοι ἀλλαγαὶ καὶ «ἀ-

ναθεωρήσεις», — δλα αυτά, διὰ μίαν εἰλικρινῆ δρθόδοξον συνείδησιν, δεικνύουν καὶ ἀποδεικνύουν ἐν μόνον πρᾶγμα: τὸ δτι κατὰ τὴν παροῦσαν στιγμὴν δὲν ὑπάρχει σοβαρόν, πραγματικὸν καὶ ἀνεπίδεκτον ἀναβολῆς θέμα πρὸς σύγκλησιν μιᾶς νέας Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐὰν δμως πράγματι ὑπάρχῃ θέμα, τὸ δποῖον θὰ ἡξιζε νὰ ἀποτελέσῃ λόγον συγκλήσεως καὶ συνελεύσεως μιᾶς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τότε εἶναι φανερόν, δτι τὴν ὑπαρξιν ἐνὸς τοιούτου θέματος δὲν ἔχουν ἀκόμη συνειδητοποιήσει οἱ μέχρι τοῦ νῦν πρωτοπόροι, εἰσηγηταί, δργανωταὶ καὶ ρυθμισταὶ τῶν ἐν λόγῳ διαφόρων «διασκέψεων», οἱ καὶ συντάκται τῶν προγενεστέρων καὶ τῶν νεωτάτων «καταλόγων θεμάτων» αὐτῶν. Διότι, δν τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχῃ οὗτω, πῶς ἔξηγεῖται τότε ἡ ἀπὸ τοῦ Συνεδρίου τῆς Κωνσταντινούπολεως τοῦ ἔτους 1923, διὰ μέσου τῆς Διασκέψεως τῆς Ρόδου τοῦ 1961 καὶ ἔως καὶ τῆς τελευταίας Διασκέψεως τῆς Γενεύης τοῦ 1976 συνεχῆς ἀλλαγὴ τοῦ «θεματολογίου» καὶ τῆς «προβληματολογίας» τῆς μελλούσης νὰ συνέλθῃ Συνόδου; Πῶς ἔξηγεῖται, συγκεκριμένως, ἡ συνεχῆς μεταβολὴ τοῦ ἀριθμοῦ, τῆς κατατάξεως καὶ τοῦ περιεχομένου τῶν ἐν τῷ Καταλόγῳ θεμάτων, καθὼς καὶ ἡ ἀναθεώρησις καὶ ἀλλαγὴ τῶν κριτηρίων κατὰ τὴν ἔξεύρεσιν καὶ τὴν ἐπιλογὴν τῶν θεμάτων, τὰ δποῖα πρόκειται νὰ καταστοῦν ἀντικείμενον ἀπασχολήσεως ἐνὸς τόσον μεγάλου καὶ τόσον μοναδικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος, δπως ἦτο καὶ εἶναι καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἐκάστη Ἀγία καὶ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας; Εἰς τὴν πραγματικότητα ἀποκαλύπτεται καὶ ἐκδηλοῦται διὰ πάντων τούτων δχι ἀπλῶς ἔλλειψις συνεπίας καὶ σταθερότητος, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκδηλος ἀνικανότης καὶ ἡ παχυλὴ περὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν ἄγνοια ἐκείνων, οἱ δποῖοι τώρα, εἰς τόσον ἐμπερίστατον κατάστασιν, θέλουν ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας καὶ κατὰ τοιοῦτον τρόπον νὰ ἐπιβάλουν εἰς τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας μίαν ἴδικήν των «σύνοδον». Φανεροῦνται, ἄλλοις λόγοις, ἡ ἄγνοια καὶ ἡ ἀνικανότης αὐτῶν νὰ αἰσθανθοῦν καὶ νὰ κατανοήσουν, τί ἐσήμαινε καὶ τί ὅντως σημαίνει μία ἀληθινὴ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διὰ τὴν Ὁρθοδόξον Ἐκκλησίαν καὶ διὰ τὸ ταύτης χριστεπώνυμον πλήρωμα τῶν πιστῶν. Διότι, ἐὰν ἡσθάνοντο καὶ κατενόουν τοῦτο, θὰ ἐγνώριζον τότε πρὸ πάντων, δτι εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας οὐδέποτε καὶ οὐδεμίᾳ Σύνοδος, — πόσον δὲ μᾶλλον τοιοῦτον πνευματικόν, χαρισματικόν, πεντηκοστιανὸν γεγονός, δπως εἶναι ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας, — ἔξεύρισκε καὶ ἐπενόει τεχνητῶς τὰ θέματα διὰ νὰ συνέλθῃ καὶ συνεδριάσῃ, καὶ δτι οὐδέποτε συνεκρότησε τὰς ἐκ τῶν προτέρων ἐπιβεβλημένας πλείστας δσας «διασκέψεις», «συνέδρια», «προσυνόδους» καὶ παρομοίας πρὸς αὐτὰς τεχνητὰς συνελεύσεις, ἔνεας ἐντελῶς καὶ ἀγνώστους εἰς τὴν δρθόδοξον συνοδικὴν παράδοσιν. (Διότι αἱ «διασκέψεις», τὰ «συνέδρια» καὶ τὰ τοιαῦτα εἶναι μᾶλλον ἀπλαὶ ἀπομιμήσεις τῶν συνελεύσεων τῶν δυτικῶν δργανώσεων, ἀπομεμακρυσμένων τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἥ καὶ ἔνων πρὸς αὐτήν).

Τυγχάνει ἀναμφισβήτητον ἱστορικὸν γεγονός, δτι αἱ Ἀγίαι καὶ θεοσύλλεκτοι Σύνοδοι τῶν Ἀγίων καὶ θεοφόρων Πατέρων είχον πάντοτε ἐνώπιόν των ἐν συγκεκριμένον πρόβλημα, τὸ πολὺ δὲ δύο ἥ τρία προβλήματα, τεθειμένα ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας ἐκ μέρους τῶν μεγάλων αἱρέσεων καὶ σχισμάτων καὶ γενικῶς ἐκείνων, οἱ δποῖοι διέστρεφον τὴν δρθήν πίστιν, ἔσχιζον καὶ διέσπων τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔθετον εἰς σοβαρόν κίνδυνον τὴν σωτηρίαν τῶν πιστῶν, τὴν σωτηρίαν τοῦ εὐσεβοῦς καὶ περιουσίου λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ δλοκλήρου τῆς κτίσεως. Διὰ τοῦ

το αἱ Ἀγιαι Οἰκουμενικαι Σύνοδοι, δπως δλοι γνωρίζομεν, είχον πάντοτε χριστολογικόν, σωτηριολογικόν, ἐκκλησιολογικὸν χαρακτῆρα, τὸ δὲ γεγονός τοῦτο σημαίνει, ὅτι τὸ κεντρικόν των θέμα καὶ τὸ κύριον εὐ-αγγέλιον των ἡτο πάντοτε: δ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἡ ἐν Αὐτῷ σωτηρία μας, ἡ ἐν Αὐτῷ θέωσίς μας. Ναί, μάλιστα: Αὐτός – δ Μονογενῆς καὶ Ὄμοούσιος τῷ Θεῷ Πατρὶ Υἱὸς Ἀγαπητός, διαρκωθεῖς καὶ ἐναθρωπήσας δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, Αὐτός – δλος ἐν τῷ Σώματι τῆς Ἐκκλησίας, Αὐτός – ἡ αἰωνία θεία Κεφαλὴ τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας, Αὐτός – δλος παρὼν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Αὐτοῦ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ διὰ τῆς ὀρθῆς = δρθόδοξου εἰς Αὐτὸν πίστεως· Αὐτός, καὶ μετ' Αὐτοῦ δλον τὸ θεανθρώπινον ἔργον Αὐτοῦ, ἡ θεανθρωπίνη Οἰκονομία Αὐτοῦ, ἡ θεανθρωπίνη Ἐκκλησία Αὐτοῦ, διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ θέωσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου.

Αὐτὴ είναι ἡ ἀληθῶς δρθόδοξος, ἀποστολικο-πατερικὴ θεματολογία, ἡ μόνιμος ἀνὰ τοὺς αἰῶνας θεματολογία τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ, θεματολογία, ἰσχύουσα δι' δλας τὰς ἐποχὰς καὶ δι' δλους τοὺς καιροὺς καὶ χρόνους – τοὺς παρελθόντας, τοὺς παρόντας καὶ τοὺς μέλλοντας. Αὗτη, καὶ μόνον αὕτη, δύναται νὰ ἀποτελέσῃ καὶ τὸ θέμα τῆς ἐνδεχομένης μελλούσης Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ δχι οἱ σχολαστικο-προτεσταντικοὶ «κατάλογοι θεμάτων», οἱ δποῖοι οὐδεμίαν οὐσιαστικὴν σχέσιν ἔχουν πρὸς τὴν ἐμπειρίαν καὶ τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῆς ἀποστολικο-πατερικῆς Ὁρθοδοξίας διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἀλλ' είναι ἀπλῶς ἀναιμικὰ οὐμανιστικὰ θεωρήματα. Ἡ θεανθρωπίνη καὶ ἀθάνατος καθολικότης καὶ συνοδικότης (sobornost) τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ δλων τῶν Οἰκουμενικῶν τῆς Συνόδων ἔγκειται εἰς τὸ καθολικὸν καὶ παμπεριεκτικὸν Πρόσωπον τοῦ Θεανθρώπου καὶ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ἐδραζομένη ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κεντρικοῦ, καθολικοῦ, δρθόδοξου συνοδικοῦ πραγματικοῦ θέματος, ἐπ' αὐτοῦ τοῦ μοναδικοῦ θεανθρωπίνου μυστηρίου, ἐπ' αὐτῆς τῆς θεανθρωπίνης πραγματικότητος, ἐπὶ τῆς δποίας θεμελιοῦνται καὶ ἴστανται πᾶσαι αἱ Οἰκουμενικαι Σύνοδοι τῆς καὶ πᾶσαι αἱ ιστορικαι πραγματικότητές τῆς, ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία πρέπει ἄρα καὶ σήμερον ἐπ' αὐτοῦ ἀκριβῶς τοῦ μοναδικοῦ θέματος νὰ παρέχῃ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἐνώπιον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ δχι νὰ ἐνασχολῆται περὶ τὸ σχολαστικο-προτεσταντικὸν ἀνθρωπιστικὸν θεματολόγιον, περὶ τὸ δποῖον ἀσχολοῦνται καὶ ὑπὲρ τοῦ δποίου κόπτονται αἱ ἐκκλησιαστικαι «ἀντιπροσωπεῖαι» καὶ οἱ «ἀντιπρόσωποι» τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡ τῆς Μόσχας, οἱ δποῖοι ἐμφανίζονται κατὰ τὴν πικρὰν ταύτην καὶ κρίσιμον ιστορικὴν στιγμὴν ὡς «ἀρχηγοὶ καὶ ἐκπρόσωποι» τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸν κόσμον.

4.

Τὸ ἀντιπροσωπευτκὸν σύστημα τῆς προπαρασκευῆς
τῆς Συνόδου ὑπὸ τὸ φῶς τῆς συνοδικῆς
Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας

Εἰς τὰ Πρακτικὰ τῆς προσφάτου «Προσυνοδικῆς Διασκέψεως» τῆς Γενεύης, κα-

θώς καὶ εἰς προηγουμένας παρομοίας περιπτώσεις, φαίνεται καθαρῶς, δτι αἱ «ἐκκλησιαστικαὶ ἀντιπροσωπεῖαι» τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Μόσχας δὲν διαφέρουν οὐσιαστικῶς δσον ἀφορᾶ εἰς τὴν προβληματόλογίαν καὶ τὰ θέματα, τὰ δποία προτείνουν ώς λόγον συγκλήσεως καὶ ώς ἀντικείμενον ἐργασιῶν τῆς μελλούσης Συνόδου. Ἀμφότεραι ἔχουν τὰ αὐτὰ περίπου θέματα, τὴν αὐτὴν σχεδὸν γλῶσσαν, τὴν αὐτὴν νοοτροπίαν, τὰς αὐτὰς φιλοδοξίας. Ἀλλὰ τοῦτο οὗτε τυχαῖον εἶναι οὗτε ἀπροσδόκητον. Διότι, ποῖον ἀκριβῶς «ἀντιπροσωπεύουν» αἱ «ἀντιπροσωπεῖαι» αὗται εἰς τὴν Γενεύην καὶ ἀλλαχοῦ; Ποίας Ἐκκλησίας καὶ ποῖον λαὸν τοῦ Θεοῦ ἐκπροσωποῦν καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη κατὰ τὴν στιγμὴν αὐτήν; Ἡ ἐμφανιζομένη εἰς τὸ ἔξωτερικὸν πλειονότης σχεδὸν τῆς Ἱεραρχίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ τόσον ἐπιμόνως ἐπιβάλλουσα ἑαυτὴν εἰς δλας σχεδὸν τὰς πανορθοδόξους συνελεύσεις, ἀποτελεῖται κυρίως ἐκ τιτουλαρίων μητροπολιτῶν καὶ βοηθῶν ἐπισκόπων, ἅρα ἐκ ποιμένων ἀνευ ποιμνίου καὶ συνεπῶς ἀνευ τῆς συγκεκριμένης ποιμαντικῆς εὐθύνης ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θεόθεν ἐμπιστευθέντος εἰς αὐτοὺς ποιμνίου. Ὁθεν διερωτᾶται τις: ποῖον ἀντιπροσωπεύει, καὶ ποῖον θὰ ἀντιπροσωπεύῃ εἰς τὴν μέλλουσαν νὰ συγκληθῇ Σύνοδον; Μεταξὺ τῶν ἐπισήμων ἐκπροσωπῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως δὲν ἐμφανίζονται, εἰ μὴ λίαν σπανίως, οἱ ἱεράρχαι τῶν ἐλληνικῶν νήσων, δπου ὑπάρχει ζωντανὸν δρθόδοξον ποίμνιον· ἀπουσιάζουν, μάλιστα, κατὰ κανόνα σχεδόν, καὶ οἱ Ἑλληνες ἡ μὴ ἱεράρχαι τῶν ἐπισκοπῶν Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς· καὶ ἀκόμη πολλῷ μᾶλλον εἶναι αἰσθητὴ ἡ ἀπουσία τῶν λοιπῶν δρθοδόξων ἐπισκόπων τοῦ ἔξωτερικοῦ, — Ρώσσων, Ἀμερικανῶν, Ἰαπώνων, Μαύρων καὶ οὕτω καθ' ἔξῆς, — οἱ δποῖοι ἔχουν δπισθεν ἑαυτῶν πολυάριθμον δρθόδοξον ποίμνιον καὶ δεδοκιμασμένους κληρικούς καὶ θεολόγους. Ἀπὸ τῆς ἄλλης πάλιν πλευρᾶς, αἱ νῦν ἀντιπροσωπεῖαι τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ἐκπροσωποῦν καὶ παρουσιάζουν δντως τὴν ἀγίαν μαρτυρικὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, μόνον εἰς τὸν Θεὸν γνωστά, ἐκατομμύρια μαρτύρων καὶ δμολογητῶν τῆς πίστεως; Ἐκ τῶν δσων δηλοῦν καὶ ὑπερασπίζουν οἱ «ἀντιπρόσωποι» τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, δσάκις ἔξέρχονται ἐκ τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως εἰς τὸν ὑπόλοιπον κόσμον, γίνεται φανερόν, δτι οὗτοι δὲν εἶναι φορεῖς καὶ ἐρμηνευταὶ τοῦ ἀληθοῦς πνεύματος καὶ τῆς στάσεως δλοκλήρου τῆς Ρωσσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ πιστοῦ δρθοδόξου ποιμνίου της. Διότι, συνήθως προτιμοῦν τὰ τοῦ Καίσαρος ἐναντὶ τῶν τοῦ Θεοῦ, ἐνῷ — ώς γνωρίζομεν οἱ δρθόδοξοι — τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου ἔχουν ώς ἔξῆς: «Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἡ ἀνθρώποις» (Πράξ. 5, 29).

Καὶ ἐπὶ πλέον, εἶναι ἀράγε καθόλου δρθὴ καὶ δρθόδοξος αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἡ «ἀντιπροσώπευσις» καὶ «παρουσία» τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, δπως συνέβαινε μέχρι τοῦδε εἰς τὰς Πανορθοδόξους Διασκέψεις τῆς Ρόδου καὶ τῆς Γενεύης; Οἱ Κωνσταντινουπολῖται εἰσηγηταὶ καὶ πρωταγωνισταὶ τῆς τοιαύτης ἀρχῆς τῆς «ἐκπροσωπήσεως» τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς τὰς Συνόδους, καὶ δχι μόνον αὐτοί, ἀλλὰ καὶ δλοι οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν ἀρχὴν ταύτην, ἡ δποία κατὰ τὴν θεωρίαν τῶν εἰσηγητῶν της εἶναι σύμφωνος πρός «τὸ σύστημα τῶν Αὐτοκεφάλων καὶ Αὐτονόμων» τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἔχουν, φαίνεται, λησμονήσει, δτι αὐτὴ εἰς τὴν πραγματικότητα εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν συνοδικὴν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδοξίας. Τὴν ἐν λόγῳ ἀρχὴν ἔχουν, δυστυχῶς, ἀσπασθῆ καὶ δλαι αἱ ἀλλαι δρθόδοξοι ἀντιπροσωπεῖαι, ἀφοῦ σιωπηρῶς ἡ κατό-

πιν άπλων, γυμναῖς ταῖς λέξεσι, διαμαρτυριῶν ἀπεδέχθησαν τοιούτου εἶδους «ἀντιπροσώπευσιν» ζωντανῶν καὶ πολυπληθῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐκ τῶν δποίων δμως εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις δὲν ἔρχονται ως ἀντιπρόσωποι οἱ πραγματικοὶ ποιμένες καὶ Ἐπίσκοποι, καὶ τοιουτοτρόπως ἡ φωνὴ καὶ ἡ συνείδησίς των, ἡ μαρτυρία τῆς πίστεώς των καὶ ἡ ἐμπειρία τοῦ μαρτυρίου των, δὲν δύνανται νὰ ἀκουσθοῦν καὶ νὰ εἰσακουσθοῦν, λόγω ἀκριβῶς τοῦ τοιούτου εἶδους τῆς «ἀντιπροσωπεύσεως» καὶ τῆς τοιαύτης συνθέσεως τῶν «ἀντιπροσωπειῶν». Ἐλησμονήθη, φαίνεται, σήμερον καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς τὴν Μόσχαν, δτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, κατὰ τὴν φύσιν της καὶ κατὰ τὴν ἀναλλοίωτον ἐκκλησιολογικοδογματικὴν ὑπόστασιν καὶ δομὴν της, εἶναι ἐπισκοπικὴ καὶ ἐπισκοποκεντρικὴ, ἀποτελοῦσα τοιουτοτρόπως πραγματικότητα χριστολογικήν. Διότι: δ Ἐπίσκοπος μετὰ τοῦ περὶ αὐτὸν πληρώματος τῶν πιστῶν εἶναι ἐκφρασις καὶ φανέρωσις τῆς Ἐκκλησίας ως Σώματος τοῦ Χριστοῦ, πρᾶγμα, τὸ δποῖον φανεροῦται τὰ μάλιστα εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν. Καὶ ἐπίσης: Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Ἀποστολικὴ, Καθολικὴ καὶ Συνοδικὴ μόνον διὰ τῶν Ἐπισκόπων της ως κεφαλῶν ἡ προϊσταμένων τῶν πραγματικῶν ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων, τῶν ἐπισκοπῶν. Τὰ δὲ ιστορικῶς διαμορφωθέντα καὶ διὰ τοῦτο μεταβαλλόμενα καὶ τρεπτὰ σχήματα καὶ «συστήματα» τῆς ἐκκλησιαστικῆς δργανώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας: τὸ μητροπολιτικόν, τὸ ἀρχιεπισκοπικόν, τὸ πατριαρχικόν, τὸ πενταρχικόν, τὸ αὐτοκέφαλον, τὸ αὐτόνομον καὶ τὰλλα, καθ' δσον ὑπῆρχον καὶ καθ' δσον θὰ ὑπάρξουν, δὲν ἔχουν καὶ δὲν δύνανται νὰ ἔχουν δριστικὴν καὶ ἀποφασιστικὴν σημασίαν εἰς τὸ συνοδικὸν σύστημα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐπὶ πλέον δέ, ταῦτα δύνανται ἐνίστε νὰ καταντῆσουν καὶ ἐμπόδιον εἰς τὴν δμαλὴν λειτουργίαν καὶ ἐκφρασιν τῆς καθολικότητος ἐκάστης Ἐκκλησίας καὶ τῆς συνοδικότητος δλων τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐμπόδιον δὲ γίνονται, δταν δι' ἑαυτῶν συγκαλύπτουν, παραγκωνίζουν, ἀπωθοῦν εἰς δευτέραν μοῖραν ἡ ἀκόμη καὶ ὑποκαθιστοῦν τὸν ἐπισκοπικὸν χαρακτῆρα τῆς δομῆς καὶ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν. Καὶ ἀναμφιβόλως, εἰς τοῦτο ἀκριβῶς ἔγκειται μία τῶν βασικῶν διαφορῶν μεταξὺ τῆς δρθοδόξου καὶ τῆς παπικῆς ἐκκλησιολογίας.

Τούτων οὗτως ἔχόντων κατὰ τὴν δρθοδόξον ἐκκλησιολογίαν, πῶς δύναται τότε οἴαδήποτε δρθοδόξος Ἐκκλησία νὰ «έκπροσωπηθῇ» δρθῶς βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς «ἀντιπροσωπεύσεως», τ. ἐ. κατὰ τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τῶν «ἀντιπροσώπων», ἀποστελλομένων ἐκ μόνων τῶν «Αὐτοκεφάλων» καὶ «Αὐτονόμων» Ἐκκλησιῶν; Πῶς εἶναι δυνατόν, παραδείγματος χάριν, νὰ ἐκπροσωπηθοῦν ἐξ ἵσου, δι' ίσαριθμων δηλαδὴ ἀντιπροσώπων, ἡ Ἐκκλησία τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας; Ἡ ἀκόμη: ἡ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ τῆς Ρωσσίας; Ποίας ἐπισκοπάς, ποίας ἐκκλησίας, ποῖον ποίμνιον ἐκπροσωποῦν οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἄλλης; Καὶ κατὰ κύριον λόγον, ποῖον ἀντιπροσωπεύουν οἱ τιτουλάριοι καὶ οἱ βοηθοὶ ἐπίσκοποι; Κατὰ τὸν τελευταῖον καιρὸν ἔχειροτόνησε τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως μέγαν ἀριθμὸν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων, κυριῶς τιτουλαρίων καὶ βοηθῶν, ἀνευ ίδιων ἐπισκοπῶν καὶ ποιμνίου. Μήπως ἔτοιμάζεται κατὰ τὸν τρόπον αὐτόν, δπως εἰς τὴν σχεδιαζομένην μέλλουσαν «Οἰκουμενικὴν Σύνοδον» ἔξασφαλίσῃ διὰ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν τίτλων τὴν πλειονψηφίαν διὰ τὰς νεοπαπιστικὰς φιλοδοξίας του; Ἄφ' ἑτέρου δέ, αἱ μετ' ἀποστολικοῦ ζήλου ἐργαζόμεναι εἰς τὴν ἐσωτερικὴν καὶ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ιεραποστολὴν πολυπλη-

θεῖς Ἐκκλησίαι, δπως εἶναι ἡ Μητροπόλια Ἀμερικῆς, ἡ Ὑπερόριος Ρωσσικὴ Ἐκκλησία, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἰαπωνίας καὶ ἄλλαι, κατὰ τὸ ἐφαρμοζόμενον σύστημα οὕτε ἔχουν οὕτε δικαιοῦνται νὰ ἔχουν ἔστω ἔνα καὶ μοναδικὸν ἀντιπρόσωπον εἰς τὴν Σύνοδον, καὶ μάλιστα ἔστω ἔνα ἐκ τῶν ἐπισκόπων καὶ ποιμένων των!

Ποῦ εἶναι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ συνοδικότης τῆς Ὁρθοδοξίας; Καὶ ποίου εἴδους Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ θὰ εἶναι ἡ «προπαρασκευαζομένη» σύνοδος; Τσως διὰ ταῦτα πάντα δὲ τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας μητροπολίτης Λαοδικείας Ἰγνάτιος διαπιστοῖ μετ' δδύνης καὶ ποιμαντικῆς εὐθύνης κατὰ τὴν τελευταίαν Διάσκεψιν τῆς Γενεύης: «Αἰσθάνομαι ἀνησυχίαν τινά, διότι προσβάλλεται τὸ συνοδικὸν βίωμα, τὸ δποῖον ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας».

5.

Ἀνατολικὸς νεοπαπισμὸς ἐν ὄψει;

Πλὴν δμως, οἱ ἐν Κωνσταντινούπόλει καὶ τινες ἄλλοι ἐπείγονται καὶ σπεύδουν ταχέως πρὸς μίαν τοιαύτην σύνοδον (χωρὶς νὰ σκέπτωνται πολὺ περὶ τῶν ἐπιπτώσεων, τὰς δποίας δύναται νὰ ἔχῃ αὐτὴ ἡ «Σύνοδος» καὶ αἱ ἀποφάσεις τῆς διὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδοξίας). Διὰ τοῦτο ἡ πρόσφατος ἐκείνη «Πρώτη Προσυνοδικὴ Διάσκεψις» τῆς Γενεύης ἀπεφάσισε, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ πρωτοβουλίαν κυρίως τῆς Κωνσταντινούπολεως, δπως «ἐπιταχυνθῇ ἡ σύγκλησις» τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, ὥστε νὰ συγκληθῇ «δσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον». δπως ἡ Σύνοδος γίνη «βραχείας διαρκείας» καὶ τέλος, δπως «ἀσχοληθῇ μὲ περιωρισμένον ἀριθμὸν θεμάτων». Καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρονται καθ' ἐν εἰς τὰ Πρακτικὰ τῆς Διασκέψεως τὰ δέκα ψηφισθέντα θέματα. Ἐξ αὐτῶν τὰ πρῶτα τέσσαρα εἶναι τὰ ἔξης: ἡ Διασπορά, τὸ Αὐτοκέφαλον καὶ δὲ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ, τὸ Αὐτόνομον καὶ δὲ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ, καὶ τὰ Δίπτυχα, τ. ἔ. ἡ μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν σειρὰ καὶ εὐταξία.

Βεβαίως, κατὰ τὰς ἐπανειλημμένας δηλώσεις τοῦ προέδρου τῆς Διασκέψεως μητροπολίτου Χαλκηδόνος Μελίτωνος, ἡ «ὑπὸ προπαρασκευὴν Ἀγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος» τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας δέον δπως «μὴ θεωρηθῇ ὡς μοναδικὴ καὶ ἀποκλείουσα τὴν κατ' ἄκολουθίαν σύγκλησιν καὶ ἄλλων ἀγίων καὶ μεγάλων Συνόδων» (Πρακτικά, σσ. 18, 20, 50, 55, 60). — (Κατὰ τὰλλα, σημειωτέον χάριν τῆς ἀληθείας, ἡ συμπεριφορά αὐτοῦ ὡς προεδρεύοντος εἰς τὴν Διάσκεψιν ἦτο περισσότερον ἢ δεσποτικὴ καὶ ἀντισυνοδική, παρὰ τὰς ταπεινοφανεῖς δηλώσεις του, δτι «θὰ εἶναι δημοκρατικότερος δλων». Τοῦτο προκύπτει ἐκ τῶν αὐτῶν σελίδων τῶν δημοσιευθέντων Πρακτικῶν).

Κατόπιν πάντων τούτων καὶ ἔνεκεν αὐτῶν — δεδομένης ἴδιως τῆς προτεραιότητος τῶν προαναφερθέντων τεσσάρων θεμάτων εἰς τὸν ἄρτι καθορισθέντα Κατάλογον, ἐπικειμένης δὲ τῆς προοπτικῆς καὶ ἄλλων μεγάλων συνόδων — τίθεται εἰς τὴν ἐπαγρυπνοῦσαν συνείδησιν παντὸς Ὁρθοδόξου τὸ ἔρωτημα: τὶ ἄραγε ἐπιδιώκεται διὰ

μιᾶς τόσον ἐσπευσμένης, βραχυχρονίου καὶ οὗτω πως «σκηνοθετημένης» Συνόδου;

Πανιερώτατοι Πατέρες καὶ Ἀρχιερεῖς,

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἀποκομίσῃ τις ἐξ δλῶν αὐτῶν τὴν ἐντύπωσιν καὶ τὴν πεποίθησιν, διτὶ δπισθεν δλῶν τῶν τοιούτου εἰδους ἐνεργειῶν εὑρίσκεται μία κρυφὴ ἐπιθυμία ώρισμένων ἀνθρώπων τοῦ σημερινοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως: ὅπως τὸ Πατριαρχεῖον τοῦτο, τὸ κατὰ τὴν τάξιν τῆς τιμῆς πρῶτον εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν, διὰ μιᾶς νέας ἐπιδεικνυομένης καὶ ἐπιδεικτικῆς ἀντιλήψεως περὶ τῆς θέσεώς του καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς συμπεριφορᾶς του ἐπιβληθῆ σήμερον τελικῶς καὶ δριστικῶς εἰς τὰς Ὁρθοδόξους Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας καὶ γενικῶς εἰς τὸν δρθόδοξον κόσμον καὶ εἰς δλην τὴν δρθόδοξον διασποράν, καὶ δπως ἐπικυρώσῃ καὶ κατοχυρώσῃ τοῦτο τὴν νεοπαπιστικήν του ἐπιβολὴν ταύτην διὰ μιᾶς «Οἰκουμενικῆς Συνόδου». Διὰ τοῦτο συμπεριελήφθησαν μεταξὺ τῶν δέκα διὰ τὴν Σύνοδον ἐπιλεγέντων θεμάτων, καὶ μάλιστα ως τὰ πρῶτα τέσσαρα, ἐκεῖνα ἀκριβῶς τὰ θέματα, τὰ δποῖα σαφῶς ἀποδεικνύουν τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δπως ὑποτάξουν εἰς αὐτὴν δλην τὴν Ὁρθόδοξον Διασποράν — τοῦτο δὲ σημαίνει ὀλόκληρον σχεδὸν τὸν κόσμον! — καὶ δπως ἐξασφαλίσουν ἀποκλειστικῶς δι' ἔαυτοὺς τὸ δικαίωμα τοῦ χορηγεῖν τὸ αὐτοκέφαλον καὶ τὴν αὐτονομίαν εἰς δλας ἐν γένει τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας εἰς τὸν κόσμον, παρούσας καὶ μελλοντικάς, ταυτοχρόνως ἀπονέμοντες εἰς αὐτὰς καὶ τὴν ἐξ ἀπόψεως τάξιν καὶ σειρᾶς θέσιν ἐκείνην, τὴν δποίαν αὐτοὶ μόνοι θὰ δρίσουν. (Διότι, τοῦτο ὑποδηλοῦ ἡ εἰς τὰ συνοδικὰ θέματα συμπερίληψις καὶ τοῦ θέματος τῶν Διπτύχων, τὰ δποῖα δὲν σημαίνουν μόνον «τὴν τάξιν, καθ' ἓν μνημονεύονται ἐν ταῖς Λειτουργίαις» οἱ προκαθήμενοι λειράρχαι, ἀλλὰ καὶ τὴν τάξιν ἥτοι τὴν κατὰ σειράν θέσιν τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὰς Συνόδους, κτλ.).

Σέβομαι καὶ ἐκτιμῶ βαθύτατα τὰς μακραίωνας προσφορὰς καὶ διακονίας, ἀρετὰς καὶ ἀνδραγαθήματα τοῦ Πατριαρχείου τούτου, ἥτοι τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ βαθέως ὑποκλίνομαι ἐνώπιον τοῦ σημερινοῦ σταυροῦ αὐτῆς, δστις οὕτε μικρὸς οὕτε ἀπλοῦς εἶναι, καὶ δστις κατὰ τὴν φύσιν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἶναι σταυρὸς δλης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν Ἀποστολικὸν λόγον: «Εἴτε πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη». Ἀναγνωρίζω ἐπίσης καὶ οὐδόλως ὑποτιμῶ τὴν κανονικὴν τάξιν καὶ τὸ κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας τιμητικὸν προβάδισμα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν πρώτην δηλαδὴ θέσιν αὐτῆς κατὰ τὴν τάξιν τῆς τιμῆς («τὰ πρεσβεῖα» τῆς τιμῆς) μεταξὺ τῶν ίσοδυνάμων, ίσονόμων καὶ ίσαξίων δρθόδοξων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Ὑπενθυμίζω μόνον, διτὶ οὕτε εὐαγγελικόν, οὕτε δρθόδοξον, οὕτε κανονικὸν θὰ ἥτο τὸ νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἡ εἰς οἰονδήποτε ἀλλο Πατριαρχεῖον, δπως, λόγω τῶν δυσκολιῶν καὶ δυσχερειῶν, εἰς τὰς δποίας εὑρίσκεται, δδηγήσῃ δλην τὴν Ὁρθοδοξίαν εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου, ως εἶχεν ἥδη συμβῇ παρομοίως κατὰ τὴν θλιβερὰν ἐποχὴν τῆς ψευδοσυνόδου τῆς Φλωρεντίας, ἡ δπως ἐπιχειρήσῃ τὴν κανονικήν — ἡ καὶ δογματικήν — μονιμοποίησιν καὶ διαιώνισιν ώρισμένων ίστορικῶν μορφῶν καὶ σχημάτων, τὰ δποῖα εἰς δεδομένην στιγμήν, ἀντὶ τοῦ νὰ εἶναι πτερά, δύνανται νὰ κα-

ταντήσουν δεσμὰ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μεταμορφωτικὴν καὶ σωτήριον παρουσίαν Τῆς εἰς τὸν κόσμον. Πρέπει νὰ εἶμεθα εἴλικρινεῖς: εἰς τὴν συμπεριφορὰν ώρισμένων ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως γίνεται αἰσθητὴ κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετίας ἡ ἴδια ἔκείνη μὴ ὑγιῆς ἀνησυχία καὶ πνευματικῶς νοσηρά σπουδή, ἡ δοπία κατὰ τὸν IE' αἰῶνα ὠδήγησε τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν Φλωρεντιανὴν προδοσίαν, ἔξουθένωσιν καὶ αἰσχύνην. Ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ ἐπιτραπῇ πλέον νὰ συνεχισθῇ καὶ νὰ διαιωνισθῇ ἡ εἰς τινας περιπτώσεις ἐφαρμοσθεῖσα συμπεριφορὰ τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας, καθισταμένη τρόπον τινὰ ὑπόδειγμα καὶ ὑπογραμμὸς δι' δλας τὰς ἐποχὰς τῆς ίστορίας τῆς Ἐκκλησίας. Πάντως, δσον καὶ ἀν ἥσαν ἐπικίνδυνοι διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν οἱ καιροὶ τῆς Φλωρεντίας καὶ ἡ ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας, δὲν συγκρίνονται πρὸς τὴν σήμερον, διότι σήμερον ἡ κατάστασις εἶναι ἐπικινδυνοτέρα: ἡ Κωνσταντινούπολις ἡτο τότε ζωντανὸς δργανισμός, ἔχων ἐκατομμύρια πιστῶν, οἱ δοποῖοι ὑπερέβησαν καὶ ὑπερενίκησαν ἐν τάχει τὴν ἐπιβληθεῖσαν κρίσιν καὶ τὸν πειρασμὸν νὰ θυσιασθῇ ἡ πίστις καὶ ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ χάριν τοῦ ἐπιγείου Βασιλείου καὶ τῶν προσκαίρων ἀνέσεων. Σήμερον δμως ἡ Κωνσταντινούπολις δὲν εἶναι πλέον, διτι ἡτο: ἀρκετοὶ ἐκ τῶν τοσοῦτον πολλῶν μητροπολιτῶν της στεροῦνται λαοῦ καὶ ποιμνίου· εἶναι ἐπίσκοποι μὴ ἔχοντες ποιον νὰ ἐπισκοποῦν, ἀλλ' δμως ἔχοντες ἐν ταύτῳ τὴν ἀξίωσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νὰ κρατοῦν εἰς τὰς χεῖράς των τὴν τύχην δλης τῆς Ἐκκλησίας! Ἀλλὰ σήμερον δὲν εἶναι πλέον δυνατόν, οὕτε ἐπιτρεπτόν, νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ οἰουδήποτε εἶδους Φλωρεντία. Οὕτε, ἐπίσης, ἐπιτρέπεται νὰ ἐπαναλαμβάνωνται ώρισμέναι ἐνέργειαι, χειρονομίαι καὶ τρόποι συμπεριφορᾶς παρόμοιοι πρὸς τινα προηγούμενα, λαβόντα χώραν εἰς περιπτώσεις τινὰς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπὸ τοὺς Τούρκους δουλείας. — Τὰ αὐτὰ ίσχύουν σήμερον καὶ διὰ τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας. Θὰ ἐπιτρέψουν δηλαδὴ οἱ Ὁρθόδοξοι δλου τοῦ κόσμου, δπως αἱ δυσκολίαι καὶ τὰ προβλήματα τοῦ ἐν λόγῳ Πατριαρχείου, ἡ καὶ αἱ ἐπὶ μέρους δυσκολίαι τῶν ἄλλων ὑπὸ τὸν ἄθεον κομμουνισμὸν εὑρισκομένων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, προσδιορίζουν τὸ μέλλον τῆς Ὁρθοδοξίας;

Ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας δὲν εὑρίσκεται πλέον — καὶ οὐδέποτε εὑρίσκετο οὐσιαστικῶς, καὶ δὲν δύναται νὰ εὑρίσκηται — εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Βυζαντινοῦ ἡ τοῦ Ρώσου ἡ τοῦ οἰουδήποτε αυτοκράτορος, ἡ πατριάρχου, ἡ ἄλλου τινὸς δυνάστου καὶ ίσχυροῦ τοῦ κόσμου τούτου, οὐδὲ ἀκόμη εἰς τὰς χεῖρας τῆς «Πενταρχίας» ἡ τῶν στενῶς νοούμενων «Αὐτοκεφαλιῶν». Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ηύξηθη καὶ ἐπληθύνθη τῇ δυνάμει τοῦ Θεοῦ καὶ τῇ χάριτι τοῦ Παναγίου Πνεύματος εἰς μέγαν δργανισμόν, ἀποτελούμενον ἐκ τῶν κατὰ τόπους Καθολικῶν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, κεκτημένων ποίμνια ἐκ πολλῶν ἐκατομμυρίων χριστιανῶν· μάλιστα δέ, ἐκ τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων πολλαὶ ἐσφράγισαν διὰ τοῦ αἵματος τῶν μελῶν των, καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας μας ἀκόμη, τὴν ἀποστολικὴν διαδοχὴν των καὶ τὴν εἰς τὸν Ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ πιστότητά των. Εἰς τὸν δρίζοντα ἐμφανίζονται ἡδη καὶ ἀνατέλλουν καὶ νέαι ζωνταναι Τοπικαι Ἐκκλησιαι, — παραδείγματος χάριν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ιαπωνίας, ἡ τῆς Ἀφρικῆς, ἡ τῆς Ἀμερικῆς, — τὰς δοπίας οὐδεμίᾳ παπικοῦ τύπου «ὑπερεκκλησία» δικαιοῦται ἡ δύναται ν' ἀποστερήσῃ τῆς ἐν Κυρίῳ ἐλευθερίας των (πρβλ. τὸν Η' κανόνα τῆς Ἀγίας Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου), διότι τοῦτο θὰ ἡτο ἐπίθεσις ἐναντίον αὐτῆς ταύτης τῆς οὐσίας τῆς Ἐκκλησίας. Ἐρήμην δλων αὐτῶν

τῶν Ἐκκλησιῶν, ως καὶ ἐρήμην δλων τῶν λοιπῶν Τοπικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, εἶναι ἀδιανόητος ἡ λύσις καὶ ἡ ρύθμισις οἰουδήποτε σοβαροῦ καὶ οἰκουμενικῆς σημασίας προβλήματος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, μάλιστα δὲ ἡ λύσις ζητημάτων ἀφορώντων αὐτὰς ταύτας τὰς περὶ ὅν δ λόγος Ἐκκλησίας, ως εἶναι τὸ θέμα τῆς Διασπορᾶς. Ὁ μακραίων ἀγώνων δλης τῆς Ὀρθοδοξίας κατὰ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ παπικοῦ ἀπολυταρχισμοῦ τῆς Ρώμης ὑπῆρξεν ἀκριβῶς ἀγώνων ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἐλευθερίας τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας ως καθολικῆς καὶ συνοδικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ. Θὰ βαδίσωμεν ἀράγε σήμερον κατ' ἔχνος τῆς πεπτωκυίας παλαιᾶς Ρώμης καὶ θὰ στραφῶμεν ἀράγε πρός τινα «δευτέραν» ἢ «τρίτην» τοιαύτην, παρομοίαν πρὸς ἐκείνην; Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ δποία ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ἀγίων καὶ μεγάλων Ἱεραρχῶν της καὶ τοῦ πιστοῦ ὁρθοδόξου λαοῦ καὶ κλήρου της ἀνθίστατο ὁρθοδόξως, κανονικῶς καὶ συνοδικῶς, διὰ μέσου τῶν πολλῶν καὶ ἐνδόξων αἰώνων τοῦ παρελθόντος, πρὸς τὰς ἐκ τῆς Πρεσβυτέρας Ρώμης προερχομένας παπικὰς κηδεμονευτικὰς φιλοδοξίας καὶ ἀπολυταρχικὰς διεκδικήσεις, θέλει ἀράγε σήμερον νὰ ἀγνοήσῃ ἡ Ἰδία τὴν συνοδικὴν παράδοσιν καὶ τὸ συνοδικὸν πολίτευμα τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ νὰ ἀντικαταστήσῃ αὐτὰ διὰ νεοπαπιστικῶν τινων ὑποκαταστάτων τῆς «δευτέρας» ἢ τῆς «τρίτης» ἢ τῆς οἰασδήποτε Ρώμης;

6.

α) Πρότασις ὁρθοδόξου θεματολογίου
διὰ μίαν ως ἀληθῶς Οἰκουμενικὴν Σύνοδον
τῆς Ἐκκλησίας τῆς σήμερον

β) Τὸ κύριον κώλυμα τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας
τῆς τυχὸν συγκαλουμένης προσεχῶς Συνόδου—
τὸ γεγονός τῆς ἀνελευθερίας τῆς Ἱεραρχίας τῶν
Ἐκκλησιῶν τῶν ὑπὸ τοὺς ἀθέους κομμουνιστὰς
χωρῶν

“Ἄγιοι Πανιερώτατοι Πατέρες, δλοι ἡμεῖς οἱ ὁρθόδοξοι αἰσθανόμεθα καὶ βλέπομεν τὸ πόσον εἶναι σήμερον σπουδαῖον καὶ σημαντικόν, διὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν γενικῶς καὶ δι’ δλας τὰς ἐπὶ μέρους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας εἰδικῶς, τὸ θέμα τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς. Προκειμένου λοιπὸν περὶ τοιούτου καὶ δι’ δλην τὴν Ὀρθοδοξίαν τόσον σπουδαίου θέματος καὶ προβλήματος, εἶναι δυνατὸν νὰ ρυθμίζηται καὶ νὰ λύηται αὐτὸ καθ’ δν τρόπον θέλει ἡ Κωνσταντινούπολις ἢ ἡ Μόσχα, χωρὶς δηλαδὴ νὰ ἐπερωτηθοῦν καὶ νὰ συμμετάσχουν δ πιστὸς ὁρθόδοξος λαός, δ κλῆρος, οἱ Ἱεράρχαι καὶ ποιμένες καὶ οἱ θεολόγοι αὐτῆς ταύτης τῆς Διασπορᾶς, ἡ δποία καθημερινῶς δλονὲν περισσότερον αὐξάνει καὶ πολλαπλασιάζεται; Τὸ θέμα τῆς ὁρθοδόξου Διασπορᾶς, δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία, εἶναι ἔξαιρετικῶς σπουδαῖον ἐκκλησιαστικὸν θέμα. Διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ίστορίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀναδύε-

ται αὐτὸς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν μετὰ τοσαύτης ἰσχύος καὶ σπουδαιότητος, ὥστε πράγματι θὰ ἔχρειάζετο πρὸς ἀντιμετώπισιν αὐτοῦ ἡ σύγκλησις μιᾶς ὡς ἀληθῶς Οἰκουμενικῆς Συνόδου δλων τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων — ἀλλ' ὅντως δλων, καὶ οὐχὶ τῶν κατ' ἐπιλογὴν καὶ κατ' «ἀντιπροσώπευσιν» — ἐξ δλων τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἔτερον θέμα, τὸ δποῖον θὰ ἡδύνατο καὶ θὰ ἐπρεπε, κατὰ τὴν ἡμετέραν αἰσθησιν καὶ ἐπίγνωσιν, νὰ ἀπασχολήσῃ μίαν δντως Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας σήμερον, εἶναι τὸ θέμα τοῦ «οἰκουμενισμοῦ». Τὸ θέμα τοῦτο, δπως, ἐξ ἄλλου, καὶ τὸ θέμα τῆς Διασπορᾶς, εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα ἐκκλησιολογικὸν θέμα, καθ' δτι ἀναφέρεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ως ἔνα καὶ ἐνιαῖον καὶ μοναδικὸν θεανθρώπινον δργανισμόν, τὸν δποῖον δ συγκρητισμὸς τοῦ συγχρόνου οἰκουμενισμοῦ θέτει ὑπὸ ἀμφισβήτησιν. Μετὰ τοῦ θέματος τούτου συνδέεται καὶ τὸ μέγα θέμα τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὸν δποῖον δ μηδενισμὸς τῶν συγχρόνων ἰδεολογιῶν, καὶ ἰδίως τῶν ἀθέων καὶ ἀντιθέων τοιούτων, δρύσσει τὸν τάφον του, τάφον, ἐκ τοῦ δποίου οὐκ ἔστιν ἀνάστασις διὰ τὸν ἀνθρωπὸν. Ἀμφότερα τὰ μεγάλα θέματα καὶ προβλήματα ταῦτα δύνανται νὰ τεθοῦν καὶ νὰ λυθοῦν ὀρθῶς καὶ ὀρθοδόξως μόνον εἰς τὰ πλαίσια τοῦ θεμελιώδους ἐκείνου θεανθρωπίνου θέματος, περὶ τὸ δποῖον ἡσχολήθησαν αἱ ἀρχαῖαι Ἀγιαι καὶ ἀληθιναὶ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι τῆς Ἐκκλησίας. Πλὴν δμως, τό γε νῦν θέτω κατὰ μέρος τὰ θέματα ταῦτα καὶ ἀφήνω αὐτὰ δι' ἄλλην εὐκαιρίαν, ἵνα μὴ ἐπιφορτίσω τὸ ἱκετευτικὸν μου ὑπόμνημα τοῦτο διὰ νέων προβλημάτων καὶ τοιουτορόπως καταστήσω αὐτὸς μακροσκελὲς καὶ ὑπέρογκον.

Ἐξ ἄλλου, Ἀγιοι Πατέρες, καίτοι τὸ θέμα τῆς ὀρθοδόξου Διασπορᾶς τυγχάνει τὸ πλέον σπουδαῖον καὶ μέχρι πόνου εναίσθητον διὰ τὴν παροῦσαν στιγμὴν τῆς ἴστορίας τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐν τούτοις διερωτώμεθα: ὑπάρχουν κατὰ τὴν ὥραν αὐτὴν αἱ κατάλληλοι προϋποθέσεις, δυνάμεναι νὰ ἔξασφαλίσουν τὴν ὀρθήν, τὴν ὀρθόδοξον, τὴν ἀποστολικο-πατερικὴν ἐπίλυσιν αὐτοῦ εἰς τὴν μελετωμένην Σύνοδον; Εἶναι ἀράγε δλαι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι σήμερον εἰς θέσιν νὰ παρευρεθοῦν ἐλευθέρως καὶ ἀνεμποδίστως εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον καὶ, πράγματι παροῦσαι, νὰ συμμετάσχουν ἀκολούθως εἰς αὐτὴν, χωρὶς νὰ ἐμποδίζωνται ἢ νὰ πιέζωνται ὑπὸ τινος;⁶ Καὶ εἶναι οἱ ἀντιπρόσωποι πολλῶν ἐξ αὐτῶν, ἰδίως δὲ τῶν ὑπὸ τὰ θεομάχα καθεστῶτα Ἐκκλησιῶν, δντως ἐλεύθεροι νὰ ἐκθέσουν καὶ νὰ δπερασπίσουν τὴν ὀρθόδοξον στάσιν; Εἶναι εἰς θέσιν μία Ἐκκλησία, ἡ δποία ἀρνεῖται τοὺς μάρτυράς της, νὰ γίνη πιστὸς μάρτυς τοῦ σταυροῦ τοῦ Γολγοθᾶ καὶ ἔμπιστος φορεὺς τοῦ πνεύματος

6. Μήπως δὲν βλέπουμεν ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε συνθέσεως τῶν διαφόρων «ἀντιπροσωπειῶν» τῶν ἐπὶ μέρους Ὀρθοδόξων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὰς Διασκέψεις καὶ εἰς τὰ ποικίλα συνέδρια, δτι εἰς αὐτὰς συχνότερον συναντῷ τις οὐχὶ γνησίους ἀντιπροσώπους τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ μᾶλλον πολιτικούς, διπλωμάτας, μὴ θεολόγους καὶ μὴ πνευματικούς ἀνθρώπους; Ἀν καὶ ἔχουν αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, αἱ δποῖαι ἔξαποστέλλουν τοὺς τοιούτους «ἀντιπροσώπους» καὶ «ἀντιπροσωπείας», ἀποδεχθῆ σιωπῆτῶς τὰς ἀποφάσεις τῶν διορθοδόξων Διασκέψεων, ἀποτελουμένων ἐκ τῶν ως ἀντιπροσωπειῶν, τοῦτο δὲν εἶναι ἀκόμη ἀπόδειξις, — καὶ εἶναι ἐπάναγκες νὰ ὑπογραμμισθῇ καὶ ἡ διαπίστωσις αὗτη, — δτι δλαι αὗται εἶναι ἀληθῶς καὶ ἐξ δλοκλήρου σύμφωνοι πρὸς τὰς ἀποφάσεις ταῦτας καὶ δτι αἱ ἀποφάσεις αὗται ἔγιναν ἢ θὰ γίνουν ἀποδεκταὶ ὑπὸ τοῦ πληρώματος τοῦ πιστοῦ κλήρου καὶ λαοῦ αὗτῶν. Αἱ συγκεκριμέναι διαμαρτυρίαι κλήρου καὶ λαοῦ ἔχουν ἥδη σημειωθῆ εἰς τινας ἐλευθέρας Ἐκκλησίας, ἐνῷ εἰς τὰς περισσοτέρας ἀλλας ἡ σιωπὴ κλήρου καὶ λαοῦ εἶναι σήμερον δ μόνος δυνατὸς τρόπος τῆς διαμαρτυρίας των.

τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς καθολικῆς καὶ συνοδικῆς συνειδήσεώς της; Πρὸ τῆς συνελεύσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρέπει νὰ διερωτηθῶμεν: θά καταστῇ δυνατὸν νὰ λαλήσῃ εἰς αὐτὴν καὶ νὰ εἰσακουσθῇ ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεως ἐκατομμυρίων νεομαρτύρων, λευκανθέντων διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Ἀρνίου; Ἡ ιστορικὴ πεῖρα καὶ μακραίων πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας μαρτυρεῖ εἰς ἡμᾶς τὸ ἔξῆς: ὁσάκις ἡ Ἐκκλησία ἦτο ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἐκαλεῖτο ἐκαστον μέλος της νὰ μαρτυρήσῃ — καὶ μέχρις αἵματος, ἐφ' ὅσον ἔχρειάζετο — τὴν δλην καὶ καθολικὴν Ἀλήθειάν της, καὶ οὐχὶ νὰ συζητῇ μερικὰ ἐπινοηθέντα θέματα, ἢ νὰ λύη ψευδεῖ τῷ τρόπῳ τὰ οὐδιαστικὰ προβλήματα, ἢ νὰ θέλῃ εἰς καταστάσεις θολάς καὶ διὰ τοὺς ἄλλους δεσμευτικὰς νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πραγματοποίησιν τῶν φιλοδοξιῶν του. Τοσοὶ πρέπει νὰ ὑπενθυμίσωμεν σήμερον καὶ νὰ κατανοήσωμεν, σὺν τοῖς δλλοις, τὸ ἔξῆς γεγονός: κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν διωγμῶν τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἐγίνοντο Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, χωρὶς βεβαίως νὰ σημαίνῃ τοῦτο, δτὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ δὲν ἐλειτούργει τότε καὶ δὲν ἀνέπνεε συνοδικῶς. Τούναντίον, ἡ περίοδος ἐκείνη τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεώς της ἦτο ἡ πλέον καρποφόρος καὶ δυναμική. "Οτε δέ, κατόπιν τούτου, ἐπηκολούθησεν ἡ ἄλλη περίοδος καὶ συνῆλθεν ἡ Πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, τότε ἡδυνήθησαν νὰ προσέλθουν καὶ νὰ παραστοῦν εἰς αὐτὴν καὶ οἱ μάρτυρες ἐπίσκοποι, φέροντες τὰ ἀκόμη νωπὰ τραύματα, τὰ στίγματα καὶ τοὺς μώλωπας τῶν διωγμῶν καὶ τῶν φυλακῶν, δεδοκιμασμένοι ἐν τῷ πυρὶ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκεῖ, ἐνώπιον τῆς Συνόδου τῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν των καὶ ἐνώπιον δλης τῆς οἰκουμένης, νὰ δώσουν ἐλευθέρως τὴν μαρτυρίαν των περὶ τοῦ Χριστοῦ, δμολογοῦντες Αὐτὸν ὡς Θεὸν καὶ Κύριον καὶ Σωτῆρα τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἀνθρώπων. Θὰ καταστῇ δυνατὴ καὶ τώρα, κατὰ τὴν παροῦσαν στιγμὴν τῆς ιστορίας, ἡ παρουσία καὶ ἡ ἐκδήλωσις τοῦ αὐτοῦ μαρτυρικοῦ πνεύματος εἰς τὴν ἐτοιμαζομένην Σύνοδον; Θὰ δυνηθοῦν δηλαδὴ καὶ οἱ παρόμοιοι πρὸς ἐκείνους μαρτυρικοὶ Ἐπίσκοποι τῆς ἐποχῆς μας νὰ καρπωθοῦν ἐλευθέραν συμμετοχὴν καὶ ἐλεύθερον λόγον εἰς τὴν Σύνοδον, ὥστε νὰ σκέπτηται αὐτῇ καὶ νὰ φρονῇ δντως ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι καὶ νὰ δμιλῇ καὶ ἀποφασίζῃ τῷ δντι κατὰ Θεὸν καὶ οὐχὶ κατ' ἄνθρωπον; Ἡ μήπως θὰ «ἀντιπροσωπευθοῦν» ἀπλῶς ὑπὸ τῶν διωρισμένων «ἀντιπροσωπειῶν», δπου θὰ δμιλήσουν μόνον «οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἀντιπροσωπειῶν» καὶ τὸν κύριον λόγον θὰ ἔχουν ἀκριβῶς οἱ μὴ ἐλεύθεροι ἀπὸ τὰς ἐπιδράσεις τοῦ κόσμου καὶ τοῦ αἰῶνος τούτου; "Ας ἀναφέρωμεν ὡς παράδειγμα μόνον τὴν ὁμάδα τῶν ὑπερορίων Ρώσσων Ἐπισκόπων, οἱ δποῖοι, καὶ παρὰ τὰς ἀνθρωπίνας ἀδυναμίας των, φέρουν ἐπάνω των τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου των καὶ τὰ στίγματα τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, φυγαδευθείσης «εἰς τὴν ἔρημον» ἐξ αἰτίας διωγμοῦ εἰς οὐδὲν ὑστεροῦντος τοῦ διωγμοῦ τοῦ Διοκλητιανοῦ. Καὶ δμως, ἐκ μέρους τῆς Μόσχας καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι ἔχουν ἥδη ἐκ τῶν προτέρων ἀποκλεισθῇ τῆς ἐν τῇ Συνόδῳ συμμετοχῆς καὶ τοιουτοτρόπως ἔχουν καταδικασθῇ εἰς σιωπήν. "Ας μνημονεύσωμεν σχετικῶς καὶ τοὺς ἐπισκόπους ἐκείνους ἐκ Ρωσίας καὶ ἐξ ἄλλων ἀθεϊστοκρατουμένων χωρῶν, οἱ δποῖοι ἐπίσης ἡ δὲν θὰ ἔχουν τὴν δυνατότητα ἐλευθέρως νὰ συμμετέχουν, νὰ δμιλοῦν καὶ νὰ ἀποφασίζουν εἰς τὴν Σύνοδον, ἡ δὲν θὰ δυνηθοῦν κᾶν νὰ ἐξέλθουν ἐκ τῆς χώρας των καὶ νὰ παραστοῦν εἰς τὴν Σύνοδον. Τί δὲ πρέπει νὰ εἶπωμεν περὶ τῆς δυνατότητος νὰ προετοιμασθοῦν καταλλήλως, ὑπὸ ἀνωμάλους συνθήκας, τόσον αὐτοί, δσον καὶ αἱ ἐπισκοπαὶ καὶ Ἐκκλησίαι των, δι' ἐν τόσον μέγα καὶ σπουδαῖον γεγονός, δπως εἶναι ἡ Οἰκουμενικὴ

Σύνοδος; Δὲν εἶναι λοιπὸν δλα αὐτὰ ἡδη ἐπαρκῆς ἀπόδειξις καὶ τεκμήριον, διτ εἰς τὴν ἑτοιμαζομένην Σύνοδον δὲν θά καταστῇ δυνατὸν νὰ διμιλήσῃ καὶ νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ μαρτυρικὴ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ συνείδησις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος (ἐφ' δσον καὶ αὐτὸς δ λαὸς καὶ οἱ πραγματικοὶ ποιμένες του «ἀντιπροσωπεύονται» υπὸ δλλων), ἀλλ' διτ θὰ ἐμποδισθῇ τὸ πλήρωμα καὶ θὰ ἀποκλεισθῇ, δπως ἀπεκλείσθῃ καὶ ἀπηγορεύθῃ, κατὰ τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Ναϊρόμπυ, ἡ παρουσία καὶ ἡ μαρτυρία ἐνδὲς ἔξαιρέτου φρέως καὶ μάρτυρος αὐτῆς τῆς συνειδήσεώς του (ἐννοῶ τὸν Σολζενίτσυν);

Ἐνταῦθα ἀφήνω κατὰ μέρος καὶ ἐν ἄλλῳ ἐρώτημα, τὸ ἐρώτημα δηλαδή, κατὰ πόσον εἶναι καθόλου δρθὸν καὶ εὐαγγελικόν, καθ' ἥν στιγμὴν αἱρεται δ Θεάνθρωπος Χριστὸς καὶ ἡ εἰς Αὐτὸν πίστις ἐπὶ σταυρόν, μεγαλύτερον καὶ φοβερώτερον δλων τῶν προηγουμένων εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας, οἱ μαθηταὶ Του νὰ συνέρχωνται εἰς «Συνόδους» διὰ νὰ λύουν τὸ πρόβλημα «τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων» καὶ πρῶτος (Λουκ. κβ', 24). καθ' ἥν στιγμὴν ζητεῖ δ Σατανᾶς οὐχὶ μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, καὶ ἀπειλεῖ τὸν ἀνθρωπὸν καὶ τὴν ἀνθρωπότητα δλην ἡ αὐτοκαταστροφή, οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ νὰ μεριμνοῦν περὶ τῶν αὐτῶν προβλημάτων, — καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, — περὶ τῶν δποίων μεριμνοῦν αἱ σύγχρονοι ἀντιχριστιανικαὶ ἴδεολογίαι, αἱ πωλοῦσαι τὸν Ἀρτον τῆς ζωῆς ἀντὶ πινακίου φακῆς!

7.

Ἐκκλησις πρὸς τὴν σερβικὴν Ἱεραρχίαν καὶ συμπερασματικαὶ κρίσεις

Ἐχων ύπ' ὅψιν μου πάντα τὰ προαναφερθέντα δεδομένα καὶ συνειδητοποιῶν καὶ συναισθανόμενος μετ' δδύνης ψυχικῆς δλα τὰ ἀνωτέρω προβλήματα, κυρίως δμως τὴν σύγχρονον κατάστασιν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν γενικῶς καὶ εἰς τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν εἰδικῶς (δμοίως πρὸς τὰς ἄλλας ἐμπερίστατον καὶ χειμαζομένην, δμοίως ἔχουσαν πολλὰς ἀδυναμίας καὶ πνευματικάς πληγάς, ἐκ τῶν δποίων αὶ δύο μέγισται καὶ μέχρι στιγμῆς ἀθεράπευτοι εἶναι τὰ δύο μεγάλα σχίσματα: τὸ μακεδονικὸν σχίσμα ἐν Νοτίῳ Σερβίᾳ καὶ τὸ ἄλλο ἐν Ἀμερικῇ, μεταξὺ τῶν Σέρβων τῆς Διασπορᾶς) πρὸς τούτοις δὲ ἔχων ύπ' ὅψιν μου καὶ τὴν κατάστασιν εἰς τὸν κόσμον ἐν γένει, ἡ δποία κατάστασις εἰς οὐδὲν τὸ οὐσιαστικὸν ἔχει ἀλλάξει ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦ πρώτου ἔκείνου υπομνήματός μου πρὸς τὴν Ἀγίαν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας (κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1971), ἀπευθύνομαι καὶ πάλιν, κατὰ τὴν ὑπαγόρευσιν τῆς συνειδήσεώς μου, διὰ ταύτης τῆς παρακλήσεώς μου καὶ τῆς υἱικῆς ἐν προσευχῇ κραυγῆς μου, πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς μαρτυρικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἡμῶν (τῆς Σερβίας): δπως ἡ Ἐκκλησία τῆς Σερβίας ἀπόσχη τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν προπαρασκευὴν μιᾶς κατ' δνομα «Οἰκουμενικῆς» Συνόδου, δλως δὲ ἰδιαιτέρως τῆς ἐν αὐτῇ συμμετοχῆς, ἐὰν τελικῶς συνέλθῃ αὗτη. Διότι, ἐὰν «προπαρασκευασθῇ» κατὰ τὸν περιγραφέντα τρόπον καὶ συνέλθῃ αὗτιον ἡ μεθαύριον, δ μὴ

γένοιτο, μία τοιαύτη Σύνοδος, ἐν μόνον ἀποτέλεσμα δυνάμεθα νὰ ἀναμένωμεν ἐξ αὐτῆς: σχίσματα, ἡ καὶ αἱρέσεις, καὶ ὁ πωσδήποτε ἀπώλειαν πολλῶν, δυσαριθμήτων ψυχῶν. Θεωρουμένη δὲ ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἀποστολικο-πατερικῆς πείρας τῆς Ἑκκλησίας, ἡ τοιαύτη Σύνοδος, ἀντὶ θεραπείας τῶν ἡδη ὑφισταμένων δεινῶν, θὰ ἀνοίξῃ καὶ νέας πληγᾶς καὶ τραύματα ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς Ἑκκλησίας, δημιουργοῦσα εἰς αὐτὴν νέα προβλήματα καὶ νέας ταλαιπωρίας.

Ἐξαιτούμενος τὰς ἀποστολικὰς εὐχὰς τῶν Πατέρων τῆς Ἀγίας Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, διατελῶ

δ ἀνάξιος ἀρχιμανδρίτης Ἰουστῖνος,
πνευματικὸς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Τσέλιε.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Τσέλιε
(Βάλιεβο Σερβίας, Γιονγκοσλαβία),
κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν παραμονῶν τῆς ἔορτῆς
τοῦ ἀγίου Γεωργίου 1977.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίς
<i>Εἰσαγωγὴ</i>	5
1. Νέον θεματολόγιον καὶ νέα μεθοδολογία τῆς προπαρασκευῆς.....	6
2. Συνοπτικὴ ἱστορικὴ ἐπισκόπησις τῶν κατὰ τὸν 20ὸν αἰῶνα γενομένων σχεδίων καὶ προετοιμασιῶν πρὸς συγκρότησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου.....	7
3. Τὸ θεματολόγιον τῆς μελετωμένης Συνόδου ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ θέματος τῶν μέχρι τοῦδε Ἅγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων.....	9
4. Τὸ ἀντιπροσωπευτικὸν σύστημα τῆς προπαρασκευῆς τῆς Συνόδου ὑπὸ τὸ φῶς τῆς συνοδικῆς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας.....	11
5. Ἀνατολικὸς νεοπαπισμὸς ἐν δψει;.....	14
6. a) Πρότασις δρθοδόξου θεματολογίου διὰ μίαν ως ἀληθῶς Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς σήμερον β) Τὸ κύριον κώλυμα τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τῆς τυχὸν συγκαλουμένης προσεχῶς Συνόδου: τὸ γεγονός τῆς ἀνελευθερίας τῆς Ἱεραρχίας τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν ὑπὸ τοὺς ἀθέους κομμουνιστὰς χωρῶν.....	17
7. Ἐκκλησις πρὸς τὴν σερβικὴν Ἱεραρχίαν καὶ συμπερασματικὴ κρίσεις	20

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

1. Τὸ πρόβλημα τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς γνώσεως κατὰ τὸν ἄγιον Μακάριον τὸν Αἰγύπτιον (διατριβὴ ἐπὶ διδακτορίᾳ), ἐν Ἀθήναις 1926.
 2. Dogmatika Pravoslavne Crkve ('Η Δογματικὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας), τόμ. Α' (Βελιγράδιον 1932), τόμ. Β' (Βελιγράδιον 1935) καὶ τόμ. Γ' (εἰσέτι ἀνέκδοτος).
 3. Dostojevski o Evropi i Slovenstvu ('Ο Ντοστογιέφσκι περὶ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν Σλάβων), Βελιγράδιον 1940.
 4. Svetosavlje kao Filosofija života ('Η πνευματικὴ διδασκαλία τοῦ Ἅγιου Σάββα ως φιλοσοφία τῆς ζωῆς), Μόναχον 1953.
 5. Filosofske urvine (Φιλοσοφικαὶ κρημνοβασίαι), Μόναχον 1957.
 6. Život Sv. Save i Sv. Simeona, Μόναχον 1962. Ἐλληνικὴ μετάφρασις: Βίος καὶ πολιτεία τῶν ἀγίων Σάββα καὶ Συμεών, Ἀθῆναι 1975.
 7. Ἡ γνωσιολογία τοῦ ἀγίου Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου (ἀνάτυπον ἐκ τοῦ ΛΗ' τόμου τῆς «Θεολογίας»), Ἀθῆναι 1967.
 8. Ἄνθρωπος καὶ Θεάνθρωπος, Ἀθῆναι 1968, 1970².
 9. Pravoslavna Crkva i ekumenizam, σερβιστί, Θεσσαλονίκη 1974. Ἐλληνικὴ μετάφρασις: 'Η Ὁρθόδοξος Ἑκκλησία καὶ ὁ οἰκουμενισμός, Θεσσαλονίκη 1974.
 10. Ἐρμηνεία τῆς Καινῆς Διαθήκης (σερβιστί, χειρόγραφον).
 11. Žitija svetih (Βίοι Ἅγιων), ἔργον εἰς 13 τόμους, ἐξ ὧν ἐξεδόθησαν οἱ 11 τόμοι, Βελιγράδιον 1972–1977, ὁ δὲ ΙΒ' τόμος εὑρίσκεται ὑπὸ ἐκδοσιν.
- Πρὸς τούτοις ὑπῆρξε προπολεμικῶς ἀρχισυντάκτης καὶ εἰς ἐκ τῶν ἐκδοτῶν τοῦ θεολογικο-φιλοσοφικοῦ περιοδικοῦ «Hrišćanski život» ('Η Χριστιανικὴ ζωή').
- Εἶναι ἐπίσης μεταφραστὴς τῶν λειτουργικῶν βιβλίων ἐκ τῆς ἐλληνικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς σλαβικῆς («σλαβωνικῆς») γλώσσης εἰς τὴν σύγχρονον σερβικήν. Αἱ κυριότεραι μεταφράσεις τοῦ εἶναι αἱ ἐξῆς:
1. Αἱ τρεῖς θεῖαι Λειτουργίαι (ἐξεδόθη τῷ 1923 ἐν Καρλοβικίῳ μόνον ἡ μετάφρασις τῆς Λειτουργίας τοῦ ἀγίου Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου).
 2. Τὸ Μέγα Εὐχολόγιον (σερβιστί, χειρόγραφον).
 3. Τὸ δρθόδοξον προσευχητάριον (σερβιστί, χειρόγραφον). Ἐπιτομὴ τοῦ Προσευχηταρίου τούτου, ὑπὸ τὸν διμώνυμον τίτλον Pravoslavni molitvenik, ἐκδίδεται κατὰ διαστήματα ὑπὸ τῆς Ιερᾶς Συνόδου τῆς Σερβικῆς Ἑκκλησίας πρὸς καθημερινὴν χρῆσιν τῶν πιστῶν τῆς (ἡ Α' ἐκδοσις ἐν Βελιγραδίῳ 1960 καὶ ἡ τελευταία, διαφόρου συνθέσεως καὶ ἐλαφρῶς παρηλλαγμένη εἰς τινα σημεῖα, ἐν Βελιγραδίῳ 1972).
 4. Akatistnik (Τὸ δρθόδοξον Ἀκαθιστάριον, χειρόγρ.) – συλλογὴ Ἀκαθίστων ὅμνων εἰς τὸν Κύριον, τὴν Παναγίαν καὶ τοὺς Ἅγιους.